

KIRJASTON TOIMINTASUUNNITELMA 2025

Toiminnan kuvaus / palveluajatus

1. **Kaikille mahdollisuus lukea** - Lukutaito on kansalaistaito. Kirjaston osaajat ja kokoelmat ovat monipuolisen lukemisen ja monilukutaidon edistämistä varten.
2. **Tukea aktiiviseen kansalaisuuteen ja hyvinvointiin** - Kirjasto opastaa tiedonlähteille ja tukee elinikäistä oppimista. Kirjasto ehkäisee syrjäytymistä
3. **Osaamista ja yhteistyötä** - Kirjastossa työskentelee osaava ja osaamistaan kehittävä henkilökunta. Kirjasto toimii valtakunnallisessa ja kansainvälisessä kirjastoverkossa. Kirjasto kehittää toimintaansa yhdessä asiakkaiden kanssa.
4. **Kaikille avoin tila** - Jokainen on tervetullut kirjastoon.

Lukutaito ja lukemisen edistäminen

- Monipuoliset lukutaidot ovat tärkeä avain jatkuvaan oppimiseen ja täysivaltaiseen kansalaisuuteen. Kirjastot tukevat lukutaitoa koko ihmisen elinkaaren ajan. Lukemisella ja lukutaidolla on erityisiä hyvinvointivaikutuksia. Lukeminen ja lukutaito edistävät osallisuutta kulttuuriin ja yhteiskuntaan, luovat turvallisuutta ja vahvistavat demokratiaa. Monilukutaitoon sisältyy taito tarkastella tekstien sisältöjä kriittisesti eli arvioida niiden luotettavuutta, alkuperää ja ilmaisukeinoja. Monipuolisella ja runsaalla vapaa-ajan lukemisella on myönteinen yhteys lukutaitoon. Kirjastot edistävät kaikkien väestöryhmien, erityisesti lasten ja nuorten lukutaitoa ja lukuharrastusta. Anotaan hankerahaa paikallisen Lukutaitostrategian laatimiseen, jossa kehitetään kirjastojen tekemään, kaikkiin väestöryhmiin kohdistuvaan lukutaitotyöhön monipuolisia malleja ja toimintatapoja, kehitetään lukutaitotyötä tukevia rakenteita ja yhteistyötä, edistetään kaikenikäisten lukemiskulttuuria ja edistetään kaikkien väestöryhmien monilukutaitoja, erityisesti kriittistä lukutaitoa.
- Tammi-Helmikuussa järjestetään talvirieha lapsiperheille.
- Kevään aikana järjestetään lapsille Minna ja JonkuNalle- satutuokio. Minnan ja JonkuNallen satutuokiot, Punahilkka sekä Hannu ja Kerttu, ovat noin puolituntiset hauskat tarinatuokiot kaikenikäisille. Tarinoissa kuljetaan tutun sadun maailmassa, mutta pienellä twistillä.
- Rutakko-kirjastojen Lukukuntoon 2025 -kesälukuhaasteessa luetaan koko perheen voimin. Sarjoja on kolme: 1) perhe lukee yhdessä (4 kirjaa), 2) lapset ja nuoret 7–17-vuotiaat (5 kirjaa) ja 3) aikuiset (6 kirjaa). Passin palauttaneiden ja yhteystietonsa jättäneiden kesken arvotaan lahjakortteja paikallisiin ruokapaikkoihin.
- Kirjaston lasten/nuorten osastolle perustetaan Nepsy-nurkka. Nepsy-nurkassa on tarjolla ohjeita sekä apuvälineitä esimerkiksi toiminnanohjaukseen ja tunnesäätelyyn. Kokeiltavaksi on rauhoittumiseen tarkoitettuja painoeläimiä. Myös vinkkejä lukemisen apuvälineistä on saatavilla sekä neurokirjon toimijoiden yhteystietoja, esitteitä ja heidän tuottamia oppaita.
- Uudet maahanmuuttajat ja koulunkäynnin ohjaajat kutsutaan vuosittain kirjastoon tutustumaan.
- Kirjasto järjestää yhdessä koulujen kanssa kirjastonkäytön ja tiedonhaun opetusta. Matti Lohen koulun eskarit ja luokat 1, 3, ja 7 kutsutaan joka syksy kirjastokäynnille. Kolmasluokkalaisille järjestetään pakopeli, joka tarjoaa uudenlaisen tavan tehdä kirjallisuutta tutuksi sekä konkretisoida tiedonhankinnan ja monilukutaidon merkitystä. Seitsemäsluokkalaisille kirjastonkäyttöä ja tiedonhakua opastava tehtäväsuunnistus toteutetaan QR-koodien ja mobiililaitteiden avulla. QR-koodien takaa löytyy materiaalia tehtävää varten tai sivusto, jolta tiedon voi löytää. Oppilaat kiertävät samalla kaikki osastot ja oppivat, mitä miltäkin osastolta löytyy.
- Opetus- ja kulttuuriministeriö on osoittanut 100 000 euron hankemäärärahan Lukukeskukseen kirjailijavierailujen järjestämiseksi yleisissä kirjastoissa. Kirjailijavierailut järjestetään vuoden 2025 keväällä ja syksyllä. Kirjailijavierailut tuovat kirjallisuuden tekijät ja lukijat yhteen, ja niiden tavoitteena on saada kaikenikäiset lukijat löytämään lukemisen ja

kirjallisuuden eri muodot ja innostaa kirjallisuuden pariin kaikissa kieli- ja ikäryhmissä. Rautalammin kirjasto on hakenut kirjailijavierailua myös Rautalammille. Kirjailijavaihtoehtoina ovat Satu Rämö, Sirpa Kähkönen ja Paula Noronen.

- Syksyllä 2024 aloitettua lukukoiratoimintaa jatketaan. Lukukoiria käytetään auttamaan muun muassa kouluikäisiä lapsia lukemaan. Lukukoiran tehtävänä on kuunnella, kun sille luetaan. Lapsen voi olla helpompaa oppia lukemaan, jos kuuntelijana on eläin, joka ei kommentoi kuulemaansa.
- Syksyn aikana lapsille järjestettiin Tarinatuokioita, joissa tulivat tutuiksi eri ammattiryhmät. Tapahtumassa luettiin alkuun kertomus teemana olevasta ammatista ja sen jälkeen vierailija kertoi työstään ja lapset saivat esittää kysymyksiä. Tarkoituksena oli lukemisen edistämisen lisäksi tutustuttaa lapsia eri ammatilaisiin, joita he mahdollisesti kohtaavat arjessaan ja poistaa myös mahdollisia pelkoja ”virkapukuisia” kohtaan. Tarinatuokioita jatketaan kevään aikana. Kohderyhmänä on alle kouluikäiset lapset.
- Lastenneuvolan kanssa yhteistyötä iltasatupassin muodossa jatketaan. Perheille jaetaan neuvolakäynnillä iltasatupassi ja valikoimaluettelo eri aiheisista iltasatukirjoista. Täyden passin palauttaneet saavat palkinnoksi lippuja uimahalliin.
- Vuosittain kunnassa syntyviä vauvoja muistetaan ”rotinakasseilla”, joihin kirjasto lahjoittaa vauvoille ensikirjan
- Rautalammin Kulttuuriseuran lukupiirin toimintaa tuetaan toimittamalla heille tarvittavat kirjat, myös kaukolainat, ilmaiseksi.
- Sarjakuvakilpailu lapsille ja nuorille – Kalikkakasa II Rautalammin kulttuuriseura järjesti sarjakuvakilpailun lapsille ja nuorille Kilpailuaika 16.9.2024 – 15.12.2024. Kilpailun sarjat olivat alle kouluikäiset, 1–2 lk, 3–4 lk, 5-6 lk, 7, 8, ja 9 lk sekä lukio- ja keskiaste. Sarjakuvajuhla vietetään Kalevalan päivänä 28.2.2025 Rautalammin kirjaston Kivijalassa. Kilpailun palkintoina on sarjakuvia ja kirjoja. Kirjasto osallistuu palkintokirjojen hankintaan. Juhlissa ”luetaan” voittajasarjakuvat. Voittajat julkistetaan myös kesällä 2025 Runon ja Laulun Rautalammin runokoivikossa.

Digitaalisen tasa-arvo edistäminen

- Digueuvontaa jatketaan.
- Vanhustenviikolla SeniorSurf-päivä – iäkkäiden digiosallisuus ja mediataidot

Yhdenvertaisuuden vahvistaminen

Kirjastopalvelut ovat mahdollisimman saavutettavat ja esteettömät.

- Kirjasto tarjoaa kotipalvelua niille kuntalaisille, jotka eivät itse pääse kirjastoon. Kotipalveluasiakkaita on tällä hetkellä 8, lisäksi käydään hoitokodeissa.
- Saavutettavuuden lisääminen:
 - 10.6.2021 tehdyn esteettömyyskartoituksen mukaan vaatteidensäilytysnaulakot ovat liian korkealla esim. pyörätuolia käyttävälle asiakkaalle. Hankitaan sekä yläaulaan, että Kivijalkaan matalampia naulakoita.
 - Investointiosaan on esitetty hissien rakentamista keskikerroksesta yläkerran parvelle, jossa sijaitsevat nuortenosasto ja neuvottelu/etätyötila.

Osallisuuden ja demokratian lisääminen

Kirjasto tukee yhdessä tekemistä ja osallistumista.

- Kirjasto on keskustelujen ja kohtaamisten koti. Ensi vuoden 2025 Kirjaston päivää vietetään 19.3. kunta- ja aluevaalien tunnelmissa. Kirjastoseuran tavoitteena on, että mahdollisimman moni kirjasto ympäri Suomen järjestäisi omannäköisen ja omiin resursseihin sopivan

keskustelutapahtuman Kirjaston päivänä. Rautalammin kirjasto järjestää keskustelutapahtuman, jossa kuntalaiset voivat keskustella kuntapäätäjien kanssa.

- Kevätmarkkinoiden/Pestuumarkkinoiden aikaan järjestetään LP -levyjen poistomyynti. Kirjastossa on noin 1200 äänilevyä, joista suurin osa löytyy jo CD -levynä. Levykokoelma käydään läpi ja osa levyistä laitetaan myyntiin.
- Kirjastopalvelujen markkinointi kesäasukkaille jalkautetaan järjestämällä Pop up-kirjasto ke-sätreffeillä.
- Mieliteko-ohjelman osallistava luento mielen hyvinvoinnin näkökulmasta syksyllä 2025. **Mieliteko-ohjelman** tavoite on edistää mielen hyvinvointia ja vähentää päihdemyönteisyyttä Pohjois-Savossa.
- Kirjaston joulunavaus, mm. poistomyynti, arvonta ja ohjelmaa lapsille.
- Muisteluillat kerran kuukaudessa keväällä ja syksyllä ikäihmisten luovaa toimintaa ja muistia tukemaan. Rautalammin vanhojen valokuvien, lehtileikkeiden ja paikallishistorian avulla toteutettuja kokoontumisia.

2936	2020	2021	2022	2023	Arvio 2024	Tavoite 2025 Rutakko kirjastojen ka. %	2025
Lainaajat	848	789	736	808	1154	32,19	945
Lainaus	33502	36307	37001	40074	41933	15,03	44128
Käynnit	21415	23771	32249	37943	43635	9,49	27863